

วิถีชีวิตและสภาวะการณ์ปัจจุบันในสังคมเมือง *

Life in the contemporary condition of urban society

นิโรธ ทองธรรมชาติ (Niroth Thongthammachat)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ข้าพเจ้าต้องการที่จะสะท้อนวิถีชีวิตและสภาวะการณ์ปัจจุบันของสังคมเมือง ทั้งลักษณะกายภาพภายนอกและสภาวะจิตใจภายในของผู้คนที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง ซึ่งอยู่ในภาวะที่เปลี่ยวเหงา โดดเดี่ยว สับสน ความรู้สึกไม่แน่นอน และภาวะไร้คำตอบของชีวิตที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสและรับรู้ ผ่านผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์จากวัสดุและสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง

การวิจัยและสร้างสรรค์นี้เป็นการค้นคว้าหาแนวทางทั้งด้านกระบวนการคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้า ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ผลงานศิลปะของศิลปินที่สร้างสรรค์จากวัสดุและสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง และศึกษาวิถีชีวิตและสภาวะการณ์ของสังคมเมืองในปัจจุบัน ผลจากการวิเคราะห์ทำให้ข้าพเจ้ามีความเข้าใจถึงเหตุผลในการนำวัสดุเหล่านี้มาใช้ วิธีการจัดการกับวัสดุ เป็นต้น และข้าพเจ้าสามารถนำความรู้มาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการคิดและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สามารถถ่ายทอดความคิดของข้าพเจ้าออกมาเป็นรูปธรรมให้ผู้ดูได้สัมผัสรับรู้ถึงวิถีชีวิตและสภาวะการณ์ปัจจุบันของสังคมเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยภาวะความเปลี่ยวเหงา โดดเดี่ยว สับสน ความรู้สึกไม่แน่นอน และภาวะไร้คำตอบของชีวิต อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ยังทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจตัวเองมากขึ้น

---

* บทความนี้เรียบเรียงขึ้นจากเนื้อหาส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2557 เรื่อง วิถีชีวิตและสภาวะการณ์ปัจจุบันในสังคมเมือง โดยมี ศ. วิโชค มุกดามณี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

This article is a part of the Thesis of Master degree students in Master of Fine Arts Program in Visual Arts, Graduate School, Silpakorn University, Academic Year 2014. Subject : Life in the contemporary condition of urban society. Thesis Advisor : Prof. Vichoke Mukdamanee.

** นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาทัศนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Master degree students in Master of Fine Arts Program in Visual Arts, Graduate School, Silpakorn University.

Abstract

This creative research which I would like to reflect the lifestyle and current situation of urban life both physical and internal mental condition of people living in urban society, with loneliness, confusion, unstable, and lacking of aim in life that I have perceived, as my life experience and awareness then it has been presented via creative art from materials and objects from urban waste.

This creative research is the study on thinking and the creative process of art works, including the analyzed of the artist's creative art of materials and waste, and the study on urban life situation. The results of the analysis made me understand the reasons of these materials using included the way to handle the material, etc. Then, I have synthesized the knowledge getting to be as the guide to develop the thinking process and created art works. It can convey the idea into concrete work, which can be recognized the current urban lifestyle and situation. Furthermore this research also makes me understand myself more.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อ ปี พ.ศ. 2504 ที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลักและปัจจัยที่จะทำให้เศรษฐกิจเจริญในเวลานั้นก็คืออุตสาหกรรม¹ ได้ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม จากสังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เป็นระบบและไร้ทิศทาง ขาดการวางแผนอย่างเข้าใจ ขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน นับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 แล้ว ประเทศไทยก็ก้าวเข้าสู่ยุคพัฒนาอย่างแท้จริง มีการระดมสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและกิจการอุตสาหกรรม ถนนหนทางก็เกิดขึ้นมากมาย เชื้อเพลิงต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว

การอพยพของผู้คนจากชนบทเข้ามาในเมือง ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการเปลี่ยนประเทศเกษตรกรรมให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมโดยเน้นที่การส่งออก ความรุ่งเรืองของเศรษฐกิจได้เพิ่มอำนาจการซื้อมากขึ้นเมื่อเทียบกับประชาชนในชนบทและบรรดานายหน้าก็ซื้อที่ดินที่ทำการเกษตรในชนบทที่ติดดังกล่าวถูกเปลี่ยนไปสู่การปลูกพืชเพื่อการส่งออกมากขึ้น และจำนวนของผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลก็คือคนชนบทจำนวนมากขายที่ดินของตนและย้ายเข้ามาอยู่ในเมือง เพื่อแสวงหาทางเลือกทางเศรษฐกิจ แสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา.

วิวัฒนาการของการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของไทย เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก

http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/academic/14/data_0411010514.pdf

มีรายงานว่า ปี พ.ศ. 2551 ประชากรโลกมากกว่าครึ่งหนึ่งอาศัยอยู่ในเขตเมืองเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์โลก² ซึ่งความเป็นเมือง (Urbanization) นี้ นับเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต พฤติกรรม และภาวะสุขภาพของคนปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นับตั้งแต่การใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เสี่ยง การเดินทางภายใต้การจราจรที่ติดขัดและมีมลพิษ การรับประทานอาหารที่ไม่ทราบว่ามีอะไรปนเปื้อนอยู่บ้าง ตลอดจนปัญหาขยะจากการบริโภคของคนเมือง ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเราทั้งสิ้น

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา อัตราการเพิ่มของประชากรของประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการอพยพย้ายถิ่น และการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการสร้างผลผลิตทั้งต่อการยังชีพ และการพาณิชย์ แม้ว่าในช่วงหลังจากนั้นจะมีนโยบายการคุมกำเนิดที่ประสบความสำเร็จ เพื่อควบคุมจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ ให้เหมาะสมกับการเพิ่มทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในยุคที่การพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก แต่การเพิ่มจำนวนประชากรยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์หนึ่งที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ การกระจุกตัวของประชากรจนเกิดพื้นที่ “เมือง” มากขึ้น

ความเป็นเมือง หรือ “Urbanization” นำมาซึ่งความทันสมัย ความเจริญของถนนหนทางและตึกราม บ้านช่อง และความสะดวกสบายของผู้คนในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งขยะ³ จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนเมืองในประเทศกำลังพัฒนา จะทำให้ขยะมูลฝอยที่มาจากสิ่งของเหลือกินเหลือใช้ของคนเมือง มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงสองทศวรรษข้างหน้า

การพัฒนาและขยะเป็นของคู่กัน ประเทศที่สถานะทางเศรษฐกิจดี และมีความเจริญทางวัตถุมาก ขยะยิ่งมากขึ้นตามไปด้วย⁴ การกระตุ้นการบริโภคถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม เมื่อสังคมมีความเป็นบริโภคนิยมมากขึ้น มีการค้าขายเกิดขึ้นอย่างคึกคัก ทรัพยากรที่มีอยู่ถูกนำมาใช้ในการผลิตสินค้าในปริมาณมาก ๆ เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน และผู้ซื้อสามารถซื้อได้ในราคาถูก ในโลกของการแข่งขันทางธุรกิจได้นำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการกระตุ้นการใช้สินค้าและบริการ โดยการโฆษณาผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ แจกใบปลิว หรือแจกเป็นของแถม ของทดลองใช้ ในขณะเดียวกันนั่นเอง ประชาชนได้เห็นสินค้าเกิดใหม่ขึ้นทุกวัน ก่อให้เกิดความรู้สึกขึ้นในใจว่า ของใหม่คือของดี ส่วนขยะ มีนัยยะหมายถึง ของเก่า ล้าสมัย ของเหลือ ของเสีย ใช้การไม่ได้ ไม่สวย หรือของไม่ดี ผลที่ตามมาก็คือ เป็นการทำให้สินค้าหมดประโยชน์ หมดคุณค่า และกลายเป็นขยะภายในเวลาอันรวดเร็ว

โดยทั่วไปแล้ว ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเมืองจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาของเศรษฐกิจ ระดับของความเป็นเมืองอุตสาหกรรม พฤติกรรมของคนในเมืองนั้นๆ และสภาพแวดล้อมของเมือง

² จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักประชากรศาสตร์, *ความเป็นเมือง/ประชากรกับการพัฒนา* เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.cps.chula.ac.th/cps/pop_info/tha/Newsletter-2551/news/news_th_71-043.pdf

³ ไทยพับลิก้า, *วิกฤต “ขยะ” ชุมชนเมือง คนเอเชียสร้างขยะ 1 กก./วัน คาดปริมาณเพิ่มอีก 2 เท่าภายในปี 2025* เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://thaipublica.org/2012/06/crisis-solid-waste/>

⁴ หทัยรัตน์ เสียงตั้ง และ ชื่นฤทัย กาญจนะจิตรา, *ความเป็นเมืองและขยะ* เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/annualconference/conferenceiii/Aeticales/Download/Article10.pdf>

ทั้งนี้ ยิ่งสังคมมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและมีความเป็นเมืองมากขึ้นเท่าไร ปริมาณขยะมูลฝอยก็จะเพิ่มเป็นเงาตามตัว ขณะเดียวกัน ระดับของรายได้และความเป็นชุมชนเมืองก็เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยเมื่อคนมีรายได้สุทธิและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็จะมีการกินและใช้สินค้าและบริการเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้สร้างขยะเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยคนเมืองสร้างขยะมากกว่าคนในชนบทประมาณสองเท่าตัว

ขยะที่กองอยู่สามารถบ่งบอกเรื่องราวผู้คนและวิถีชีวิตได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นหลักฐานเพื่อศึกษาเบื้องต้น เบื้องหลังของบุคคลหรือสังคมได้อีกทาง ขยะสามารถเปิดเผยบางมุมของผู้คนในสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมมารยาท บุคคล แบบแผนการดำเนินชีวิต และระดับการพัฒนาของสังคมได้ เราสามารถรู้ได้จากผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากติด ฤกษ์กระดาศ เสื้อผ้า กระป๋อง ขวด หนังสือเก่า หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์เก่าๆ และเศษกระดาศ เป็นต้น ขยะจึงไม่ใช่เพียงของไร้ค่าที่ถูกทิ้งอีกต่อไป แต่เป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาถึงความเป็นไปของชีวิต ยุคสมัย ความแตกต่างของสังคม ระดับชนชั้นทางสังคม รวมทั้งบอกถึงระดับการพัฒนาได้เช่นกัน

ข้าพเจ้าต้องการนำวัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง หรือ ขยะ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะเพื่อสะท้อนให้เห็นเรื่องราวและความคิดของผู้คน โดยที่วัสดุสิ่งของเหล่านี้จะไม่ได้แสดงข้อเท็จจริงทางสังคม เช่น วิธีการอุปโภค บริโภค หากแต่จะนำเสนออารมณ์และความรู้สึกของผู้คนในสังคมเมืองเป็นสาระสำคัญ

ข้าพเจ้ามีความคิดว่า “ทุกสิ่งในธรรมชาติย่อมมีสิ่งที่มีไร้ค่าและมีสิ่งที่มีคุณค่า เราจะเลือกสรรสิ่งที่มีคุณค่าและดัดแปลงสิ่งที่มีไร้ค่าให้มีคุณค่า⁵” วัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมืองจึงเป็นตัวกระตุ้นความคิดและจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้กับข้าพเจ้า เกิดการโต้ตอบกันไปมาระหว่างข้าพเจ้ากับวัสดุสิ่งของเหลือใช้ในสังคมเมือง ในเมื่อคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เสื่อมลง สิ่งที่น่าจะเป็นก็คือการรู้จักที่จะสร้างคุณค่าใหม่ เป็นการนำเอาวัสดุที่เหลือใช้ในเมือง ถูกทิ้ง ไร้ค่า มาชุบชีวิตใหม่ สร้างคุณค่าใหม่ จากตัวตนเดิมที่เป็นเพียงวัสดุสิ่งของเหลือใช้ซึ่งเคยมีหน้าที่ มีประโยชน์ใช้สอย กลายเป็นตัวตนใหม่ เป็นวัตถุทางศิลปะที่มีคุณค่าและความหมายใหม่ เป็นการผสมผสานกันระหว่างตัวตนเดิมกับตัวตนใหม่ เหมือนกับสังคมไทยที่มีลักษณะผสมผสานวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ เป็นสังคมที่มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการนำวัสดุสำเร็จรูปและของเหลือใช้ให้กลายเป็น “ศิลปะ” เป็นหลักการสำคัญของกลุ่มศิลปะลัทธิดาดา (Dadaism) ที่มีหลักปรัชญาที่ต้องการกลับคุณค่าของค่านิยมต่าง ๆ พวกเขาต้องการล้มล้างหลักสุนทรียศาสตร์แบบเดิมที่ยึดถือกันอยู่ในเวลานั้น พวกเขามีความเห็นว่า ศิลปะไม่ใช่ของสูงส่ง ศิลปะในอดีตล้วนเป็นสิ่งไร้สาระ ศิลปะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายอยู่เพียงแค่สร้างสรรค์งานให้ดูงดงามเท่านั้น หากต้องสามารถสร้างความปั่นป่วนยุ่งเหยิงได้ ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงนำวัสดุสำเร็จรูป ของเหลือใช้ ตลอดจนขยะ มาเปลี่ยนให้กลายเป็น “ศิลปะ” วัสดุสิ่งของที่ยิบมาใช้จะยังคงคุณลักษณะที่แท้จริงของมัน แต่สถานภาพและความหมายของวัสดุสิ่งของได้เปลี่ยนไปด้วยบริบทของพื้นที่การจัดแสดง โดยนำมาแสดงในพื้นที่ทางศิลปะในฐานะผลงานศิลปะ และเปลี่ยนไปด้วยการปรับเปลี่ยนแง่มุมบางอย่าง ซึ่งข้าพเจ้ามีความสนใจและต้องการที่จะศึกษา นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังต้องการระลึกถึงแก่นของปัญหาเชิงปรัชญาที่ว่าด้วย “ตัวเราคือใคร” และ “เราสัมพันธ์กับโลกอย่างไร” เป็นการค้นหาตัวเองและการกำหนดสถานะภาพของตัวเองผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

⁵ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, การจัดการขยะ : ตัวอย่างธุรกิจสีเขียว
ขยะ บริษัททวงษ์พาณิชย์ เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.environment.in.th/2014/?p=5716>

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ค้นหา กลวิธีการสร้างสรรค์รูปทรงที่สามารถสื่อถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ในด้านกายภาพแสดงถึงความไม่สมบูรณ์แบบ และแสดงถึงสภาวะจิตใจของผู้คนเหล่านั้น เช่น จิตใจที่สับสน ว้าวุ่น เปลี่ยวเหงา แปลกแยก จิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมายไร้คุณค่า ฯลฯ ที่นำเสนอผ่านผลงานจิตรกรรมสื่อผสม 2 มิติ และ 3 มิติ ด้วยกลวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะ แบบภาพปะติด (Collage) และการผสมผสานวัสดุ (Assemblage) จากวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของผุพัง และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ

2. เพื่อศึกษา ค้นหา ทำความเข้าใจถึง ธรรมชาติ สุนทรียภาพและความหมาย ที่ซุกซ่อนอยู่ในวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของผุพัง และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ ตลอดจนค้นหาวิธีการเลือกใช้และจัดการวัสดุแต่ละประเภทเพื่อสื่อสารแนวความคิดของตน ผ่านผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่เป็นการผสมผสานแนวความคิดและรูปแบบระหว่างศิลปะร่วมสมัยไทยกับศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ

3. เพื่อศึกษา ค้นหาถึงหลักการสำคัญของกลุ่มลัทธิดาดา (Dadaism) ในด้านสุนทรียศาสตร์ และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่นำวัสดุสำเร็จรูปและของเหลือใช้ให้กลายเป็น “ศิลปะ” เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและความรู้ที่ได้มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลงานที่สร้างสรรค์สามารถสื่อถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ในด้านกายภาพแสดงให้เห็นถึงความไม่สมบูรณ์แบบ และแสดงถึงสภาวะจิตใจของผู้คนเหล่านั้น เช่น จิตใจที่สับสน ว้าวุ่น เปลี่ยวเหงา แปลกแยก จิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมาย ฯลฯ ที่นำเสนอผ่านผลงานจิตรกรรมผสม 2 มิติ และ 3 มิติ ด้วยกลวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะจากวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของผุพัง และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ

2. ผลงานที่สร้างสรรค์สามารถนำเสนอให้เห็นถึง ธรรมชาติ สุนทรียภาพและความหมาย ที่ซุกซ่อนอยู่ในวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของผุพัง และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ ตลอดจนมีการเลือกใช้และจัดการวัสดุแต่ละประเภทเพื่อสื่อสารแนวความคิดของตน รูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่เป็นการผสมผสานแนวความคิดและรูปแบบระหว่างศิลปะร่วมสมัยไทยกับศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ

3. ผลงานที่สร้างสรรค์สามารถแสดงออกถึงหลักการสำคัญของกลุ่มลัทธิดาดา (Dadaism) ซึ่งมีหลักปรัชญาที่ต้องการกลับคุณค่าของค่านิยมต่าง ๆ พวกเขาต้องการล้มล้างหลักสุนทรียศาสตร์แบบเดิมที่ยึดถือกันอยู่ในเวลานั้น พวกเขามีความเห็นว่า ศิลปะไม่ใช่ของสูงส่ง ศิลปะในอดีตล้วนเป็นสิ่งไร้สาระ ศิลปะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายอยู่เพียงแค่สร้างสรรค์งานให้ดูงดงามเท่านั้น หากต้องสามารถสร้างความปั่นป่วนยุ่งเหยิงได้ ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงนำวัสดุสำเร็จรูป ของเหลือใช้ ตลอดจนขยะ มาเปลี่ยนให้กลายเป็น “ศิลปะ” วัสดุสิ่งของที่หยิบมาใช้จะยังคงคุณลักษณะที่แท้จริงของมัน แต่สถานภาพและความหมายของวัสดุสิ่งของได้เปลี่ยนไปด้วยบริบทของพื้นที่การแสดง โดยนำมาแสดงในพื้นที่ทางศิลปะในฐานะผลงานศิลปะ และเปลี่ยนไปด้วยการปรับเปลี่ยนแง่มุมบางอย่าง อีกทั้งยังสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวข้าพเจ้าและการกำหนดสถานะภาพของตัวข้าพเจ้าผ่านผลงานศิลปะ

ขอบเขตการวิจัย

1. ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ตลอดจนถึงจิตใจของคนในสังคมเมืองซึ่งมีจิตใจที่สับสน ว้าวุ่น แปรกแยก จิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมาย ฯลฯ
2. ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์มีรูปแบบเป็นงานจิตรกรรมสื่อผสมในลักษณะ 2 มิติ และ 3 มิติ
3. ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์เป็นเทคนิคผสม ด้วยวิธีการปะติด (Collage) และการผสมผสานวัสดุ (Assemblage) จากวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของฟุ้ง และไม่เป็นที่ต้องการ ฯลฯ

ขั้นตอนการวิจัย

1. การหาข้อมูล จากสถานที่จริงจากเมือง ได้แก่ กรุงเทพฯ ชลบุรี นครปฐม จากหนังสือที่มีเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง
2. การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางศิลปะของกลุ่มดาด้า
3. การศึกษาผลงานศิลปะที่มีเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง และผลงานศิลปะของศิลปินที่นำวัสดุสิ่งของเหลือใช้ในสังคมเมืองมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
4. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวม ประมวลความคิด ทำภาพร่าง 2 มิติ และต้นแบบที่เป็น 3 มิติ เพื่อเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
5. การเตรียมการก่อนเริ่มปฏิบัติงานจริง เริ่มปฏิบัติงานจริง รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องไปพร้อมๆ กัน ระหว่างการสร้างสรรค์ผลงาน
6. การวิเคราะห์ วิจารณ์ ผลงานที่สร้างสรรค์เสร็จแล้ว

การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงาน

1. การสังเคราะห์ข้อมูล ข้าพเจ้าได้นำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปินและข้อมูลด้านต่าง ๆ มาประมวลเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าดังนี้

ด้านแนวความคิด แสดงออกถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ในด้านกายภาพแสดงถึงความไม่สมบูรณ์แบบ และแสดงถึงสภาวะจิตใจของผู้คนเหล่านั้น เช่น จิตใจที่สับสน ว้าวุ่น เปลี่ยวเหงา แปรกแยก จิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมายไร้คุณค่า ฯลฯ

ด้านรูปแบบ ผลงานที่สร้างจากวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้จากสังคมเมือง ซึ่งวัสดุที่จะนำมาใช้สร้างผลงานจะต้องมีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับแนวความคิดและจะต้องเป็นวัสดุที่จะสามารถถ่ายทอดความคิดของข้าพเจ้าได้ ข้าพเจ้าได้ทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระและความหมายที่ซ่อนอยู่ในวัสดุที่ข้าพเจ้าเลือกใช้ ข้าพเจ้านำคุณลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่ในวัสดุไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะทางรูปธรรมหรือนามธรรมมาเป็นสาระสำคัญเพื่อค้นหารูปทรง (Art Form) ที่มีเนื้อหาเรื่องราวและมีความสัมพันธ์กับวัสดุที่ข้าพเจ้านำมาใช้ ตลอดจนวิธีการนำเสนอที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของข้าพเจ้า

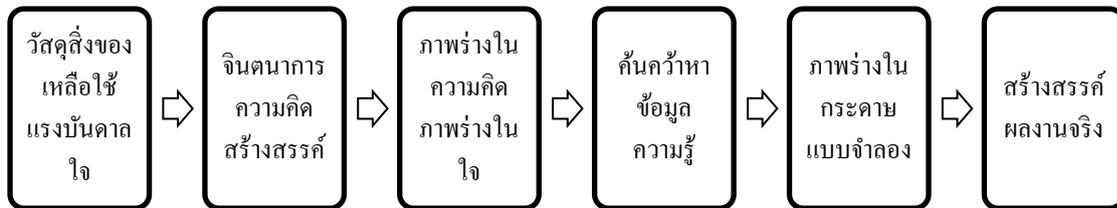
2. การสร้างสรรค์ผลงาน โดยทั่วไปการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้น ศิลปินจะต้องแสวงหาแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแรงบันดาลใจนี้อาจเกิดจากจินตนาการหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้านั้นเป็นการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุ

เหลือใช้ ซึ่งวัสดุเหล่านี้จะมีคุณสมบัติและคุณลักษณะทั้งทางรูปธรรมภายนอกและนามธรรมภายในที่อยู่ในตัววัสดุ วัสดุที่ข้าพเจ้าเลือกใช้จะเป็นวัสดุที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวความคิดของข้าพเจ้า วัสดุจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะวัสดุจะเป็นตัวกระตุ้นให้ข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจ เกิดความคิด เกิดจินตนาการอีกทั้งวัสดุจะเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหาแนวความคิด รูปแบบ เทคนิควิธีการ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ภาพแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัสดุ แนวความคิด แรงบันดาลใจ ความคิดจินตนาการ เนื้อหาเรื่องราว วิธีการจัดการ รูปแบบของผลงาน

เมื่อข้าพเจ้าเกิดภาพในความคิดเกิดภาพในจินตนาการแล้วข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพเหล่านั้นให้ปรากฏขึ้นมา อีกทั้งข้าพเจ้ายังทำการค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้เพื่อให้แนวความคิดของข้าพเจ้ามีเหตุผล มีความสมบูรณ์เมื่อได้ภาพร่างแล้วจึงทำการสร้างสรรค์ผลงานจริงซึ่งสามารถสรุปเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าได้คร่าว ๆ ได้ดังภาพแผนภูมินี้ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ภาพแผนภูมิกระบวนการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ข้าพเจ้าได้นำผลงานที่ข้าพเจ้าเคยสร้างสรรค์ (ภาพที่ 3) มาเป็นต้นแบบในการพัฒนารูปทรงให้มีเรื่องราวเนื้อหา และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ วัสดุที่ข้าพเจ้านำมาใช้เป็นเครื่องมือของช่างก่อสร้างอาคารบ้านเรือน ทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงรูปร่าง รูปทรง ตลอดจนโครงสร้างของบ้าน ข้าพเจ้าจึงได้ทำการร่างภาพขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อค้นหารูปทรงทางความคิด

ภาพที่ 3 ผลงานที่นำมาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้ามีความสนใจในรูปร่างรูปทรงของ “บ้าน” สถานที่ที่รวมทุก ๆ อย่างของวิถีชีวิตไว้⁶ “บ้าน” ความหมายของคำว่า บ้าน ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน บ้าน หมายถึง ที่อยู่อาศัย สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เป็นที่พักอาศัยซึ่งมีเจ้าบ้านครอบครอง บ้านเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ให้ความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัย เป็นศูนย์รวมของสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่จะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

บ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทุกชีวิตเกิดมามี บ้าน เป็นจุดเริ่มต้น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน บ้าน⁷ เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญยิ่งในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มชนแต่ละพวก แต่ละถิ่นฐาน รวมถึงการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของมนุษย์ บ้าน คือการบอกเล่าความเป็นมา คือการบอกกล่าวถึงพัฒนาการในการดำรงชีพของมนุษย์ บ้าน ที่อยู่อาศัยหนึ่งในปัจจัยสี่ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ และบ่งบอกถึงความมั่นคงบ้านคือวิมานบ้านเป็นทุกอย่างแห่งความสุข

ข้าพเจ้าใช้รูปร่างรูปทรงบ้านเป็นตัวแทนของวิถีชีวิตของผู้คนและสภาพสังคมไทยที่ผ่านมาในมุมมองและทัศนคติของข้าพเจ้าเป็นสังคมที่ไม่ค่อยจะมีความมั่นคง ไม่แข็งแรง และเปราะบาง ข้าพเจ้าจึงได้ไปบันทึกภาพโครงสร้างของสิ่งก่อสร้าง เช่น บ้านตามสถานที่ต่าง ๆ (ภาพที่ 4 และ 5) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการร่างภาพในความคิด

ภาพที่ 4 ข้อมูลที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน

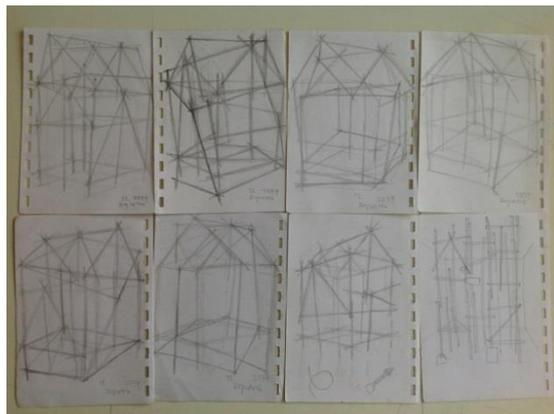
⁶ ไตรรัตน์ ศรีบูรินทร์, “บ้านกล่อง : กลางวัน กลางคืน BOX HOME : DAY NIGHT,” Veridian E-Journal 7, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2557): 1488.

⁷ อุทิศรงค์ จุฑาพฤตนิกร และคณะ, “ความหมายของคำว่า “บ้าน” ของคนไร้บ้าน,” Veridian E-Journal 8, 1 (มกราคม - เมษายน 2558): 1452-1456.

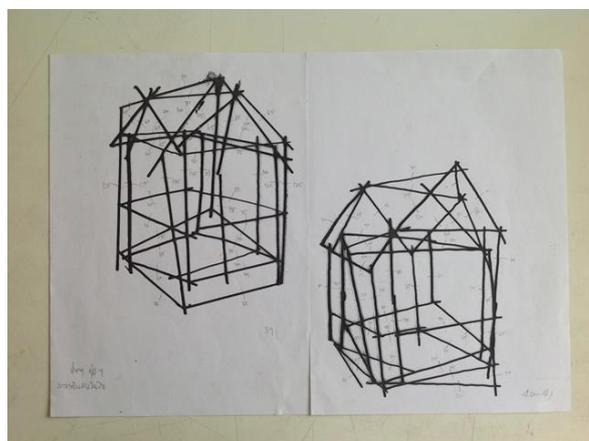

ภาพที่ 5 ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้รวบรวมข้อมูล ทำการศึกษาข้อมูล และเมื่อเกิดภาพในความคิดขึ้นมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพในความคิดขึ้นมา (ภาพที่ 6 และ 7)

ภาพที่ 6 ภาพร่างผลงาน

ภาพที่ 7 ภาพร่างผลงาน

เมื่อได้ภาพร่างแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้สร้างสรรค์ผลงานจริง โดยนำเอาวัสดุที่ข้าพเจ้าคิดว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวความคิด มาทดลองประกอบกันให้มีลักษณะใกล้เคียงกับภาพร่าง (ภาพที่ 8) หลังจากที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำผลงานที่สร้างสรรค์นั้นไปติดตั้ง

ภาพที่ 8 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 3

ผลงานสร้างสรรค์

การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้ามีจุดเริ่มต้นจากวัสดุเหลือใช้จากสังคมเมือง ข้าพเจ้ามีความสนใจในรูปร่างลักษณะของโครงสร้างและหน้าที่ใช้สอยของเครื่องมือ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัววัสดุสิ่งของและเครื่องมือเครื่องใช้แต่ละชนิดนอกจากจะมีรูปร่างลักษณะทางกายภาพภายนอกที่บ่งบอกถึงหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยแล้ว สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านั้นยังสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของผู้คนที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ข้าพเจ้าจึงนำวัสดุสิ่งของเหล่านี้มาสร้างเป็นผลงานศิลปะ

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้านั้นเกิดขึ้นจากการเข้าไปจัดการกับลักษณะทางกายภาพของวัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ เช่น โครงสร้าง รูปร่างรูปทรงขนาดสัดส่วน น้ำหนัก เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขและปัจจัยที่กำหนดให้เกิดรูปทรงของผลงานศิลปะ (Art Form) แต่ละชิ้นของข้าพเจ้า ดังนั้นผลงานศิลปะของข้าพเจ้าอาจจะไม่เหมือนกับภาพร่างที่ร่างขึ้นเพื่อศึกษาและค้นหารูปทรงของผลงานแต่อย่างใด

รูปทรงของผลงานเกิดขึ้นจากการประกอบกันระหว่างวัสดุแต่ละชิ้นให้เกิดเป็นรูปทรงที่สามารถแสดงความคิด ความรู้สึกของข้าพเจ้า รวมทั้งการหาความเป็นไปได้ของการจัดประกอบประสานกันระหว่างวัสดุชิ้น ๆ รูปแบบและเทคนิคของการสร้างสรรค์ผลงานจึงไม่มีรูปแบบที่ตายตัว แต่จะเปลี่ยนไปตามคุณสมบัติเฉพาะของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

ในระหว่างสร้างสรรค์ผลงานข้าพเจ้ามีความรู้สึกพอใจและตื่นเต้นกับประสบการณ์ที่ได้รับ ต้องศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อสร้างความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างกันของวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อให้ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าสามารถแสดงความคิดความหมาย อารมณ์ความรู้สึกที่ข้าพเจ้าต้องการ

การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าที่นำวัสดุเหลือใช้จากสังคมเมืองมาประกอบเป็นผลงานมีด้วยกัน 3 ชุดดังนี้

1. ผลงานชุดเครื่องเรือน ชิ้นที่ 1 (ภาพที่ 9) ข้าพเจ้านำโครงของเก้าอี้พับและที่ตากผ้าที่ผู้คนทิ้งแล้วมาประกอบเข้า มาประกอบกันให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ที่แปลกออกไปจากเดิม ข้าพเจ้ามีความต้องการที่จะหาความเป็นไปได้ในการประกอบเฟอร์นิเจอร์เหล่านี้ว่าจะสามารถประกอบรูปทรงใดได้บ้าง นำวัสดุมาประกอบเข้าด้วยกัน ใช้เส้นของโครงเก้าอี้พับและที่ตากผ้ามาจัดวางองค์ประกอบให้เกิดจังหวะของความเคลื่อนไหว สับสน วุ่นวาย สะท้อนสภาพวิถีชีวิตของสังคมเมือง ลักษณะผลงาน เป็นงาน 3 มิติ เทคนิควิธีการ การประกอบกันของวัสดุ

ข้าพเจ้านำเอาที่ตากเสื้อผ้าและเก้าอี้มาจัดวางโครงสร้างรูปทรง 3 มิติ รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้จากวัสดุสำเร็จ เป็นการอธิบายมุมมองของข้าพเจ้าที่มีต่อธรรมชาติและเนื้อหาของวัสดุเป็นการทำความเข้าใจและค้นหาสัจธรรมที่ซุกซ่อนอยู่ภายใน ตลอดจนกระบวนการปรับเปลี่ยนวัสดุสำเร็จรูปให้กลายเป็นผลงานศิลปะ วัสดุเป็นปัจจัยในการกำหนดเทคนิคกรรมวิธีและรูปทรงของผลงาน ผลงานชุดนี้เน้นความงามขององค์ประกอบ

ภาพที่ 9 ผลงานชุดเครื่องเรือน ชั้นที่ 1

2. ผลงานชุดชุดตลับเมตร ชั้นที่ 1, 2, 3 และ 4 (ภาพที่ 10, 11, 12 และ 13) ผลงานในชุดนี้เกิดจากการนำผลงานที่ข้าพเจ้าได้เคยทดลองนำเครื่องมือเครื่องมือของช่างก่อสร้างมาประกอบกันเป็นผลงานโดยนำมาพัฒนารูปทรงให้มีความหมายที่สัมพันธ์กับวัสดุที่ใช้ รูปทรงที่ข้าพเจ้านำมาใช้ชิ้นนี้ ข้าพเจ้านึกถึงรูปทรงโครงสร้างของบ้าน รูปทรงของสิ่งก่อสร้าง ข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพของความคิดให้ปรากฏออกมาจำนวนชุดหนึ่ง

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้ภาพร่างแล้ว ข้าพเจ้าพยายามหาวัสดุที่จะนำมาใช้ในการสร้างผลงาน ข้าพเจ้าบังเอิญไปพบกับตลับเมตรที่เสียแล้วและถูกทิ้งอยู่ที่กองเศษวัสดุในบริเวณสถานที่ก่อสร้าง ข้าพเจ้าจึงเดินเข้าไปดู และได้ยืมคิดพิจารณาและพบว่าเส้นตลับเมตรนั้นน่าจะเป็นวัสดุที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าจึงได้เก็บตลับเมตรที่เสียนั้นมาทดลองประกอบสร้างเป็นผลงานขึ้นมาชิ้นหนึ่งข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจในผลงานข้าพเจ้าจึงทำการรวบรวมสะสมตลับเมตรที่เสียแล้วจากที่ต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าพบเพื่อนำมาเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้

ผลงานในชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากวัสดุตลับเมตรที่ข้าพเจ้านำใช้นั้นจะเป็นปัจจัยในการกำหนดกรรมวิธีและรูปทรงสุดท้ายของผลงาน

ตลับเมตรนั้นมีหน้าที่หรือประโยชน์ใช้สอยในการวัดความยาวของสิ่งต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่ช่างส่วนใหญ่จะต้องมี ไม่ว่าจะช่างไม้ ช่างปูน ช่างที่ทำเครื่องเรือน เป็นต้น เนื่องจากตลับเมตรมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับรูปร่างในภาพร่างผลงานของข้าพเจ้า อีกทั้งเส้นตลับเมตรมีลักษณะเป็นเส้น ซึ่งเส้นนับว่าเป็นทัศนธาตุทางศิลปะ (Elements of Art) อย่างหนึ่ง เส้นหลาย ๆ เส้นเมื่อนำมาประกอบกันก่อให้เกิดรูปร่างหรือรูปทรงที่มีความหมายขึ้นมาได้

ในผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าได้นำตลับเมตรที่เสียแล้วซึ่งเป็นวัสดุที่ถูกทิ้งไร้คุณค่า นำมันกลับมาเยียวยาและให้ชีวิตใหม่เป็นวัสดุในการสร้างผลงานศิลปะ เป็นการให้คุณค่าใหม่และเป็นการรำลึกถึงคุณค่าเดิมที่เคยมีอยู่ นำเส้นตลับเมตรมาประกอบกันเป็นรูปร่างของโครงสร้างสิ่งก่อสร้างคล้าย ๆ ว่าจะเป็นการบ้าน เป็นบ้านที่ดูไม่มั่นคง

แข็งแรง ไม่สมบูรณ์แบบ แสดงลักษณะของความไม่มั่นคงแข็งแรง ผลงานในชุดนี้มีลักษณะ 2 มิติ มีการจัดวางทิศทางและจังหวะของเส้นให้มีลักษณะที่ดูสับสน ยุ่ง ๆ วุ่นวาย ไม่สงบ

ผลงานชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์โดยเริ่มต้นจากวัสดุ คุณสมบัติและคุณลักษณะของวัสดุเป็นตัวกำหนดเทคนิควิธีการ การติดตั้งผลงานมีส่วนทำให้ผลงานมีความน่าสนใจ กล่าวคือ เนื่องจากการที่วัสดุอย่างเส้นด้ายเมตรมีความยืดหยุ่น อ่อนตัว บิดงอและหักพับได้ ทำให้รูปทรงของผลงานในขั้นตอนสุดท้ายไม่เป็นไปตามที่ข้าพเจ้าตั้งใจ แต่กลับทำให้ผลงานสามารถแสดงเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับแนวความคิดของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก การทำงานสร้างสรรค์ชุดนี้ข้าพเจ้าพบว่าเป็นการสร้างสรรค์ที่ยึดหลักการ “สัจจะต่อวัสดุ” (Truth to Material) นั่นคือเป็นการใช้ธรรมชาติที่แท้จริงของวัสดุที่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวมาผสมผสานกับความคิดในการกำหนดรูปแบบ

ผลงานชุดนี้มีลักษณะของการลงกับความจริง การสร้างมิติความลึกที่ขึ้นใกล้ไกลด้วยวัสดุที่มีลักษณะเป็นเส้น เกิดภาวะของความข้อยแย้งกันระหว่างจิตรกรรมลงตาแบบสองมิติกับวัสดุจริง

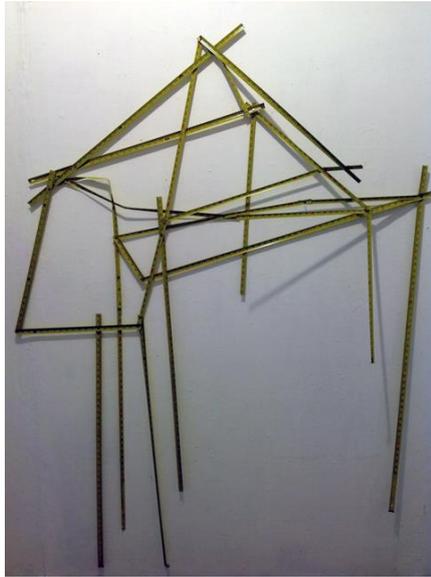
ภาพที่ 10 ผลงานชุดด้ายเมตรชิ้นที่ 1

ภาพที่ 11 ผลงานชุดตลับเมตรชิ้นที่ 2

ภาพที่ 12 ผลงานชุดตลับเมตรชิ้นที่ 3

ภาพที่ 13 ผลงานชุดตลับเมตรชิ้นที่ 4

3. ผลงานชุดอุปกรณ์ทำความสะอาด ชิ้นที่ 1 และ 2 (ภาพที่ 14 และ 15) หลังจากผลงานในชุดตลับเมตรแล้ว ข้าพเจ้าได้เปลี่ยนไปใช้วัสดุอื่นที่มีลักษณะเป็นเส้นเหมือนกับเส้นตลับเมตร โดยเปลี่ยนมาเป็นเครื่องมือทำความสะอาด และเครื่องมือก่อสร้าง ข้าพเจ้านำอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นด้ามมายึดมาประกอบกันเป็นโครงสร้างที่ดูคล้ายบ้านเช่นเดียวกับชุดตลับเมตร

จากผลงานที่มีลักษณะสองมิติข้าพเจ้าได้ปรับเปลี่ยนให้เป็นผลงานงานสามมิติ การนำเสนอผลงานในชุดนี้ข้าพเจ้าทำการแขวนผลงานให้ห้อยลงมาจากเพดานด้วยเชือก เปรียบเหมือนกับชีวิตที่แขวนอยู่กับเส้นด้ายแห่งชะตากรรมข้าพเจ้าพยายามให้ผลงานของข้าพเจ้าเจือไปด้วยอารมณ์ที่เปลี่ยวเหงาของคนเมืองที่จากไกลจากบ้านเกิด

ผลงานชุดที่นำอุปกรณ์เครื่องใช้ทำความสะอาดมาใช้ในการสร้างสรรค์นั้น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ถูกนำมาประกอบกันเป็นโครงสร้าง ข้าพเจ้าทำการยึดวัสดุแต่ละชิ้นให้ติดกันโดยการมัด การผูก และนำมาประกอบกันให้เป็นรูปทรงที่ดูเหมือนบ้าน ถูกจัดวางให้อยู่อย่างโดดเด่นในห้อง ในพื้นที่จัดแสดง ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกถึงภาวะที่โดดเด่น ไร้ซึ่งการเหลียวแล ดูเจียบเหงา เศร้า

ข้าพเจ้ายังคงเลือกที่จะใช้วัสดุเหลือใช้ ประเภทข้าวของเครื่องใช้ในบ้านเป็นหลัก อาทิเช่น ไม้กวาด ไม้ถูพื้น กระจบองน้ำ เป็นต้น วัสดุเหล่านี้ถูกออกแบบเพื่อประโยชน์ในการใช้งานเป็นสำคัญ มีสีสันที่ฉูดฉาด มีรูปลักษณะที่เรียบง่าย ผลิตด้วยระบบอุตสาหกรรม และเป็นที่ยอมรับหลายในสังคมเมืองไทยโดยทั่วไป อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมเมือง สะท้อนวิถีชีวิตคนทำงาน สะท้อนภาพลักษณ์ของสังคมเมือง

ในผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าต้องการสะท้อนชีวิตของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับวัสดุหรือวัตถุเหล่านี้ซึ่งเป็นชีวิตของผู้ที่จากถิ่นฐานบ้านเกิดซึ่งมีปัญหาพร้อมอย่างสำคัญคือ ภาวะโดดเดี่ยวแปลกแยกในสังคมซึ่งเป็นที่มาของความรู้สึกอ้างว้าง และความหวาดหวั่นใจในความไม่มั่นคงของชีวิต

แน่นอนว่าคนเหล่านี้ไม่มีหลักประกันทางการงาน เช่น อาจถูกเลิกจ้างเมื่อใดก็ได้ เมื่อรู้สึกไม่เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อม ก็โยยหาความเข้าใจและเห็นใจ แต่ก็จำเป็นต้องปลุกปลอบใจตนให้ยืนหยัดสู้งานเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัวให้เทียมหน้าเทียมตาคนอื่น

ภาพที่ 14 ผลงานชุดอุปกรณ์ทำความสะอาด ชั้นที่ 1

ภาพที่ 15 ผลงานชุดอุปกรณ์ทำความสะอาด ชั้นที่ 2

สรุปผลการสร้างสรรค์ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าเริ่มจากความคิดที่จะนำวัสดุเหลือใช้มาเป็น “สื่อ” ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกที่ข้าพเจ้ามีต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมเมือง ในขั้นแรกข้าพเจ้าศึกษาทำความเข้าใจถึง แนวความคิดและเหตุผลของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุสำเร็จรูป (readymade) วัสดุเก็บตก (found object) และวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนวิธีการจัดการกับวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้ที่นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง

กระบวนการทางความคิดในการนำวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้มาสร้างรูปทรงทางความคิด (Art Form) ตลอดจนวิธีการจัดการกับวัสดุเพื่อให้สามารถตอบสนองความคิดเป็นประเด็นที่ข้าพเจ้าให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จากการศึกษาวิจัยข้าพเจ้าได้ทำการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงเหตุผลต่าง ๆ ในการนำวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน จึงทำให้ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ที่ได้มาทำการสังเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานศิลปะที่มีแนวทางและลักษณะเป็นของตนเอง

ขั้นต่อมาหลังจากข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลแล้ว ข้าพเจ้าได้นำข้อมูลมาประมวลเป็นแนวความคิด และค้นหารูปทรงทางความคิดร่างภาพความคิดที่เกิดขึ้น รวมทั้งรวบรวมเก็บสะสมวัสดุที่จะนำมาใช้สร้างผลงานซึ่งเป็นวัสดุที่สามารถตอบสนองความคิดของข้าพเจ้า สำหรับข้าพเจ้าวัสดุนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก วัสดุที่ข้าพเจ้านำมาใช้มิใช่เป็นเพียงแค่ “สื่อ” แต่วัสดุคือตัวกำหนดเนื้อหาของผลงาน วัสดุได้ถูกแปรเปลี่ยนจากการเป็นเพียง “เครื่องมือ” หรือ “สื่อ” ให้กลายเป็น “เนื้อหา” และ “สาระ” ของผลงาน การทำงานของข้าพเจ้าจะยึดหลักการ “สัจจะต่อวัสดุ” (Truth to Material) นั่นคือการใช้ธรรมชาติที่แท้จริงของวัสดุแต่ละชนิด ที่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวมาผสมผสานกับความคิดในการกำหนดรูปแบบ อีกทั้งวัสดุยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปทรงสุดท้ายของผลงานของข้าพเจ้า โดยที่ความคิด รูปทรง เทคนิคและวัสดุนั้นต้องประสานกันเป็นหนึ่งเดียวตั้งแต่เริ่มต้น

โดยทั่วไปศิลปินจะต้องแสวงหาแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแรงบันดาลใจนี้อาจเกิดจากจินตนาการหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล ในกรณีการสร้างสรรคผลงานของข้าพเจ้านั้นจะมีจุดเริ่มต้นมาจากวัสดุสิ่งของเหลือใช้ความบังเอิญของข้าพเจ้าเกิดจากวัสดุที่ข้าพเจ้าพบ วัสดุจะเป็นตัวกระตุ้นให้ข้าพเจ้าเกิดความคิดเกิดจินตนาการ จากนั้นข้าพเจ้าจึงทำการค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้เพื่อให้ข้าพเจ้ามีแนวความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลเมื่อเกิดภาพทางความคิดหรือเกิดภาพในใจขึ้นมาแล้วข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพเหล่านั้นให้ปรากฏขึ้นมา เมื่อได้ภาพร่างแล้วจึงทำการสร้างสรรค์ผลงานจริง

ผลงานที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์นั้นสามารถแสดงหลังการสำคัญของกลุ่มศิลปะลัทธิดาดา (Dadaism) บางประการ เช่น หลักปรัชญาที่ต้องการกลับคุณค่าของค่านิยมที่มีความเห็นว่า ศิลปะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายอยู่เพียงแค่สร้างสรรค์งานให้ดูงดงามเท่านั้น หากยังสามารถตั้งคำถามต่อสังคมได้ โดยที่ข้าพเจ้านำวัสดุสำเร็จรูป ของเหลือใช้ ตลอดจนขยะ มาเปลี่ยนให้กลายเป็น “ศิลปะ” วัสดุสิ่งของที่หยิบมาใช้ในนั้นจะยังคงคุณลักษณะที่แท้จริงของมัน แต่สถานภาพและความหมายของวัสดุสิ่งของได้เปลี่ยนไปด้วยบริบทของพื้นที่การจัดแสดง โดยนำมาแสดงในพื้นที่ทางศิลปะในฐานะผลงานศิลปะ

ผลงานศิลปะของข้าพเจ้านั้นมีจุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ที่หลากหลายผสมผสานกัน ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกทั้งความคิด อารมณ์ความรู้สึกและความงามผลงานของข้าพเจ้านั้นมีลักษณะเป็นทั้งรูปทรงและ

ความหมายมีความสำคัญด้วยกันทั้งคู่จะเห็นได้ว่า วิธีคิดและแนวทางการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้านั้น มีวิธีคิดเป็นภาพและการใช้ความคิดที่เป็นเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ความรู้สึกและความงามวิธีคิดของข้าพเจ้านั้นที่มีความเชื่อพื้นฐานในแบบ “ภาวะวิสัย” ที่ผลงานมีเรื่องราว เนื้อหา ความหมาย ตลอดจนรูปแบบผลงานของข้าพเจ้ามีลักษณะเป็น “รูปธรรม” ชัดเจน

สิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าค้นพบจากกระบวนการสร้างสรรค์นี้คือ ศิลปินศิลปะ อารมณ์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ดังเช่นคำกล่าวของจิตร ภูมิศักดิ์ ที่ว่า “ถึงแม้ศิลปินจะพยายามอย่างไร อารมณ์บริสุทธิ์ปราศจากพื้นฐานก็ไม่อาจมีขึ้นได้อยู่แน่นอน ศิลปะของเขาย่อมสะท้อนแทนอารมณ์ของเขา ที่มีพื้นฐานจากชีวิตจริงอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เลย” ดังนั้นผลงานศิลปะของข้าพเจ้าจึงมิใช่การนำเสนอเพียงรูปทรงทางความคิดแต่เพียงอย่างเดียวผลงานของข้าพเจ้ายังแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกภายในให้ปรากฏออกมาด้วย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. การจัดการขยะ : ตัวอย่างธุรกิจ

รีไซเคิลขยะ บริษัททวงษ์พาณิชย์. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก

<http://www.environnet.in.th/2014/?p=5716>

จิตร ภูมิศักดิ์. ศิลปะเพื่อชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แม่ม้าแดง, 2552.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักประชากรศาสตร์. ความเป็นเมือง/ประชากรกับการพัฒนา. เข้าถึงเมื่อ 5

มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.cps.chula.ac.th/cps/pop_info/tha/Newsletter-2551/news/news_th_71-043.pdf

ไทรรัตน์ ศรีบุรินทร์. (2557). “บ้านกล่อง : กลางวัน กลางคืน BOX HOME : DAY NIGHT.”

Veridian E-Journal 7, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม) : 1488-1496.

ไทยพับลิก้า. วิฤต “ขยะ” ชุมชนเมือง คนเอเชียสร้างขยะ 1 กก./วัน คาดปริมาณเพิ่มอีก 2 เท่าภายใน

ปี 2025. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://thaipublica.org/2012/06/crisis-solid-waste/>

ฤทธิรงค์ จุฑาทฤตนิกร และคณะ. (2558). “ความหมายของคำว่า “บ้าน” ของคนไร้บ้าน.” Veridian E-Journal

8, 1 (มกราคม - เมษายน) : 1450-1460.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา.

วิวัฒนาการของการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของไทย. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก

http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/academic/14/data_0411010514.pdf

อิทธิพล ตั้งโฉลก. แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์

พับลิเคชั่น, 2550.

หทัยรัตน์ เสียงตั้ง และ ชื่นฤทัย กาญจนะจิตตรา. ความเป็นเมืองและขยะ. เข้าถึงเมื่อ 5 มีนาคม 2558.

เข้าถึงได้จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/annualconference>

/conferenceiii/Aeticales/Download/Article10.pdf